

Talousvaliokunta

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2017

JOHDANTO

Vireilletulo

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2017 (K 3/2018 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- yliasiamies Mikko Kosonen, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- hallintoneuvoston puheenjohtaja Matti Vanhanen, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- johtaja Veera Heinonen, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- johtava lakimies Jorma Jaalivaara, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- johtaja Antti Kivelä, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- johtaja Mari Pantsar, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Lähtökohdat

Arvioinnin kohteena oleva vuosi 2017 oli Sitran toiminnan 50-vuotisjuhlavuosi. Vaikka Sitran toiminnan muodot ovat sen olemassaolon aikana muuttuneet voimakkaasti, tehtävän ydin tulevaisuuden hyvinvoinnin rakentajana on säilynyt ja on satavuotiaassa Suomessa yhtä lailla ajankohdainen. Sitran kannalta myös merkkivuosi oli ennen kaikkea aika luoda perustaa tulevalle ja katsoa eteenpäin.

Talousvaliokunta korostaa Sitran tehtävää suunnannäyttäjänä ja arvioi tämän valossa myös Sitran tähänastisen toiminnan, painopisteiden ja hankkeiden onnistumista. Vuoden 2017 toiminta kattoi laajan kirjon niin tulevaisuuden luotaajan tehtäviä kuin konkreettisempia lähiaikojen yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin uudistuksiin liittyviä hankkeita. Merkittäviä painopistealueita ovat olleet ennakointi, kiertotalous, sote-raportointi ja hyvinvointidata.

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2018 vp

Sitran teemoista ja toimenpiteistä

Talousvaliokunta katsoo, että Sitran teemat 1. hiilineutraali kiertotalous, 2. uudistumiskyky ja 3. uusi työelämä ja kestävä talous ovat osuvia ja keskeisiä ottaen huomioon Sitran päätehtävän tulevaisuuden hyvinvoinnin rakentajana. Toimintakertomus antaa selkeän kuvan etenemisestä näillä osa-alueilla vuonna 2017 sekä vuodelle 2018 suunnitelluista toimista.

Esimerkki vuonna 2017 ajankohtaisesta kansainvälisestikin näkyvästä työstä oli Sitran järjestämä World Circular Economy Forum. Työ kiertotalouden hyväksi sai tunnustuksen myös maailman talousfoorumin yhteydessä tammikuussa 2018, kun Sitra nimettiin maailman parhaaksi julkisen sektorin kiertotaloustoimijaksi. Talousvaliokunta on aiemmin (TaVM 13/2017 vp — K 3/2017 vp) pitänyt tärkeänä kehittää ja tiivistää Sitran ja hallinnon eri toimijoiden yhteistyötä kiertotalouden edistämiseksi. Talousvaliokunta pitääkin myönteisenä, että kiertotalouden tiekartta on saanut parikseen Sitran ja ministeriöiden yhteistyössä laaditun toimenpideohjelman, jonka toteutus on jo alkanut. Vuoden päättyessä Sitran edistämistä hankkeita oli jo nelisenkymmentä. Talousvaliokunta pitää edelleen tärkeänä edistää kiertotalousteemaa sekä strategisesti että konkreettisten hankkeiden ja lainsäädäntöympäristön kehittämisen kautta niin kansallisesti kuin EU:n ja kansainvälisellä tasolla.

Keskeistä on paitsi vision ja suunnan näyttäminen myös niiden tuominen lähemmäs käytännön toteutusta. Sitralla on tässä sillanrakentajan rooli. Tältä kannalta keskeisiä ovat käytännön kokeilut ja pilotit uusien toimintamallien löytämiseksi, testaamiseksi ja vakiinnuttamiseksi. Tämä luo osaltaan pohjaa poliittisen ja hallinnollisen perustan muutoksille. Vuonna 2017 Sitra on tehnyt merkittävää kokeilu- ja pilotointityötä mm. hyvinvoinnin palveluoperaattorin pystyttämiseksi ja sote-tietopakettien kehittämisessä osaksi julkisen hallinnon raportointijärjestelmää.

Sitran rooli tulevaisuustalona ja lainsäädännön reunaehdot

Talousvaliokunta pitää Sitran toiminnan keskeisenä lähtökohtana Sitran roolia tulevaisuustalona. Tämä työ edellyttää toimintamuotojen joustavuutta ja ketteryyttä. Tämän tulee olla myös Sitraa koskevan lainsäädännöllisen viitekehyksen lähtökohta.

Sitra on itsenäinen julkisoikeudellinen rahasto, joka on rinnastettavissa hallinnon yleislaeissa tarkoitettuihin julkisoikeudellisiin laitoksiin. Tämä merkitsee sitä, että Sitran toimintaa ei määrittele ainoastaan sitä koskeva erityislaki vaan myös esimerkiksi yleinen hallinto-oikeudellinen normisto.

Tänä vuonna ajankohtainen Sitraa koskeva lainsäädäntöhanke on erityisesti Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun ns. Sitra-lain uudistus, mutta myös vireillä olevilla hallinnon yleislakien muutoksilla voi olla ratkaisevia vaikutuksia Sitran mahdollisuuteen toteuttaa joustavasti tehtäväänsä. Esimerkiksi vireillä oleva esitys uudeksi laiksi oikeudenkäytöstä hallintoasioissa (HE 29/2018 vp) laajentaisi valitusoikeuden koskemaan myös Sitran päätöksiä. Tämä voisi ratkaisevasti heikentää ja jäykistää Sitran toimintamahdollisuuksia. Sitran tehtävän kannalta olennaista on kyky toimia nopeasti, kokeilevasti ja joustavasti ilman riskiä siitä, että päätöksenteko viivästyisi tai vaikeutuisi esimerkiksi muutoksenhaun kautta. Tehtävänsä päätarkoituksen vuoksi Sitran toiminnan ei tulisi tässä mielessä rinnastua viranomaistoimintaan. Tämä lähtökohta tulisi

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2018 vp

omaksua tulevassa Sitra-lain muutoksen valmistelussa, ja asia tulisi huomioida oikeudenkäytöstä hallintoasioissa annettavan lain ja Sitra-lain muutoksen yhteensovittamisessa.

Sitran rooliin tulevaisuuteen katsovana, nopeasti reagoivana toimijana kuuluu myös itsenäisen, riippumattoman yhteiskunnallisen keskustelun avaajan rooli. Tällä keskustelulla on kuitenkin väistämättä yhtymäkohtia poliittisiin arvovalintoihin. Sen vuoksi keskeistä on varmistaa toiminnan ja kannanottojen lähtökohtien avoimuus sekä parlamentaarinen yhteistyö siltä osin kuin se kuuluu eduskunnan päätösvaltaan. Yhtä lailla seuraavaa 50 vuotta ajatellen on tarpeen käydä avointa keskustelua Sitran toiminnan tulevaisuuden painopisteistä sekä varmistaa, että sääntely mahdollistaa Sitran toiminnan tarkoituksen toteuttamisen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 3/2018 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 18.5.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Martti Mölsä sin
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo liik
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Antero Vartia vihr
varajäsen Lasse Hautala kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen